

Motion till riksdagen 2006/07:Ub339

av Kerstin Engle m.fl. (s)

Det livslånga lärandet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om det livslånga lärandet.

Motivering

En av de stora strukturella förändringarna i de industrialiserade länderna är ökningen och betydelsen av kunskap och kompetens. Framtidens samhälle kännetecknas av hög kunskaps- och forskningsintensitet, och i den internationella konkurrensen är det ofta viktigare att snabbt kunna ta fram nya och kvalitativt bättre produkter än att öka farten på det löpande bandet.

Samhället måste kunna tillgodose såväl människors personliga behov och önskemål som näringslivets efterfrågan. Då ökar dels utbildningsnivån i samhället, dels människors livskvalitet.

Vår syn på utbildning

Morgondagens samhälle vilar ytterst på de förutsättningar dagens samhälle erbjuder. En av huvuduppgifterna för framtiden är därför att ge både barn och vuxna möjlighet till bättre utbildning och kompetensutveckling. Glädjen att lära sig mer och viljan till kunskap måste väckas redan i förskolan. De första åren i skolan är det viktigaste skedet under ett barns utbildningstid. Här grundläggs i bästa fall kunskapsörst och bokslukande – i sämsta fall skoltrötthet. En god kvalitet i skolan är den främsta framtidsinvestering vi kan göra. Synen på utbildning som social rättighet är fundamental och det är viktigt att den baseras på varje individs speciella förutsättningar. Utbildningen är något större och viktigare än enbart en kommunal service. I takt med sam-

Fel! Okänt namn på

hällets förändring måste skolan vara framsynt i sin pedagogik och lyhörd för människornas önskemål och ändrade livssituationer. Därför ska skolan vara under demokratisk styrning, där elevers och föräldrars inflytande tillförsäkras. Samtidigt har förskola och skola viktiga samhällseliga uppgifter. Den ska fostra i demokratiska och humanistiska värden, och utifrån alla människors lika värden. Det är av stor vikt att vi arbetar med nolltolerans när det gäller kränkningar och mobbning.

Under senare år har antalet fristående skolor ökat kraftigt i Sverige, på både grundskole- och gymnasienivå. Från socialdemokraternas sida är vi inte negativa till ökad mångfald och valfrihet, men vi ser att det ställer till stora problem ute i kommunerna vad gäller planering och segregation. Därför vill vi att kommunerna satsar på alternativ pedagogik i egen regi samt samarbetar med föreningar och kooperativ och vi välkomnar de alternativa pedagogikerna och inriktningar som föreningar, kooperativ samt kommuner kan bidra med i skolan och undervisningen. Men vi anser också att man måste ställa krav på de aktörer som etablerar sig. Vi anser inte att det är förenligt med välfärdens grundläggande tankar att bedriva skolor med vinstintresse. Det finns en uppenbar risk att dessa skolor kommer att konkurrera om de elever som kan ge vinst, medan man kommer att försöka undvika de elever som har svårare att lära sig. Vi har redan sett sådana försök på flera håll, genom särskilda inträdesprov och genom att ta ut dolda skolavgifter.

Skolan ska också vara en mötesplats. I skolan ska barn med olika bakgrund kunna växa upp tillsammans. Detta oavsett om deras familjer är rika eller fattiga, akademiker eller arbetare, svenska eller invandrade. Med religiösa friskolor ökar risken för segregation.

Det är angeläget att de skolor som vilar på konfessionell grund följer de regler som finns för skolan. En förutsättning för att bidrag ska utgå till den här typen av skolor är att det sker en regelbunden och noggrann granskning. Om inte det är möjligt att klara detta är det nödvändigt att ompröva bidragen till dessa skolor.

Gymnasieskolans yrkesinriktade program samt lärlingsutbildningen är områden som är viktiga att utveckla. Vuxenutbildningen är av strategisk vikt för framtiden, inte minst mot bakgrund av att gymnasiekompetens i framtiden kommer att vara en förutsättning för de allra flesta jobb. Människor har olika kunskaper och kompetenser som de tillägnat sig både genom formell utbildning och genom informellt lärande i yrkes- och vardagslivet. Alla måste få möjlighet att påbörja fortsatta studier på rätt nivå.

Utbildning är till för alla. Därför måste den sociala snedrekryteringen till högre utbildning brytas. Grundläggande förutsättningar för att uppnå detta är dels att ge alla en formell möjlighet till högre utbildning – genom godkända betyg i kärnämnen matematik, svenska och engelska – dels en reell möjlighet genom att bryta traditionella klassmönster. Barn från studieovana hem måste motiveras att ta steget in i den högre utbildningen genom att barnen ges ett naturligt förhållningssätt och uppmuntran till vidare studier redan i förskola och grundskola. Här har akademien ett ansvar för att bredda rekryteringen till den högre utbildningen.

Fel! Okänt namn på

Vid sidan av geografisk närhet till högskoleutbildning är det viktigt med aktiv rekrytering. Kunskapsutvecklingen är en jämlikhetsfråga och utgör en viktig förutsättning för demokratin. Folkbildningen fyller i dess olika varierande former en stor funktion i det demokratiska samhället. Därför är det viktigt att aktivt stödja och uppmuntra landets alla folkhögskolor och studieförbund, genom att de garanteras nödvändigt stöd av samhället.

Sverige har goda förutsättningar i det nya kunskapsintensiva samhället. I Skåne ger de korta avstånden mellan kommunerna och den utbyggda infrastrukturen förutsättningar att utveckla hela Skåne. För den som inte bor i närheten av efterfrågad utbildning ska kollektivtrafiken alltid vara en möjlighet.

Som exempel är den välutbyggda högskolesektorn i Skåne av strategisk betydelse. Lunds universitet (inklusive Campus Helsingborg) är Nordens största universitet och regionens ledande kunskapscentrum. Tillsammans med högskolorna i Malmö och Kristianstad samt Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp har Skåne därmed mycket goda förutsättningar vad gäller högre utbildning och forskning.

Högskolornas och universitetets roll som folkbildare och tillväxtmotorer ska till fullo utnyttjas och samtidigt styras i en riktning där alla landets kommuner och alla dess medborgare gynnas. Den dynamiska utveckling högre utbildning och forskning ger kan lätt skapa vakuum omkring sig. Därför måste dynamiken spridas över hela Sverige. Som ett led i denna strävan vill vi ha fler högskolor i landet och att några ytterligare av högskolorna kan bli universitet. För Skånes del vill vi att Malmö högskola blir universitet.

Det är av stor betydelse att det finns ett gott samarbete mellan näringslivet och de olika utbildningsorganisationerna, dels för att anpassa utbildningen efter framtidens krav och behov inom näringslivet, dels för att berika näringslivet med kunskaper, idéer och personal från universitets- och forskningsvärlden.

När det gäller den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) är denna ett kraftfullt verktyg för att snabbt anpassa tillgången till kompetent personal i takt med att teknik och arbetsmetoder förändras. Genom det nära samarbetet mellan utbildningsanordnaren, högskolan och näringslivet erbjuder denna utbildningsform ett mycket spännande utbildningsalternativ för ungdomar, eller för de som arbetat ett antal år och känner sig mogna att gå vidare med att utveckla sin kompetens.

För näringslivets utveckling är det viktigt att det skapas centra för KY-utbildningar som förmår att känna av de snabbt växlande kompetensbehoven i samhället. Genom introduktionen av den nya utbildningsformen finns det nu även en chans att skapa utbildningscentra i de kommuner som saknar högskoleutbildning. På så sätt kan den dynamik som utbildningar på denna nivå skapar spridas i regionen.

Tillgång till bildning och kunskap är viktigt för den enskilde och avgörande för vårt lands utveckling. Med en kunnig befolkning står vi också som nation starkare i konkurrensen. Allt fler jobb kräver idag en högskoleexamen. Allt färre jobb finns för dem som inte fått del av någon utbildning utöver grundskolan. Utmaningen för ett kunskapssamhälle som Sverige ligger i att både bredda kunskapen så att fler får del av den och att samtidigt göra strate-

Fel! Okänt namn på

giska val för att kunna ligga i utvecklingens spets på viktiga forskningsområden.

Under de senaste tio åren har det genomförts betydande investeringar i kunskap – och det har gett stora resultat. Mer än en miljon vuxna har läst upp sin kompetens genom Kunskapslyftet. 100 000 nya platser har skapats på högskolan sedan 1994, och den sociala snedrekryteringen till högskolan har minskat kraftigt. Idag är svenskar med utländsk bakgrund lika representerade på högskolan som i samhället i övrigt, och andelen studenter från arbetarhem har näst intill fördubblats.

Vi vill att fler ska få möjlighet att studera vid högskolan. Målet är att hälften av alla ungdomar ska ha påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder. Vi vill se en utveckling där fler tar ut sin examen, och snabbare slutför sin utbildning. Därför öppnar vi för intensiva utbildningar, med kortare sommaruppehåll och ett studiemedelssystem som stimulerar till snabbare genomgång. Både högskolor och universitet ska ges möjlighet att utvecklas som attraktiva lärosäten på internationell nivå. Arbetet för att bryta den sociala snedrekryteringen kräver fortsatta insatser med tyngdpunkt mot de skolor där få går vidare till en högre utbildning. Att veta att det finns någonstans att bo under sin studietid är viktigt, inte minst för den som saknar kontaktnät. Vi vill att utbyggnaden av högskolan ska kopplas till krav på studentbostäder. Idag studerar klart fler kvinnor än män på högskolan och på forskarutbildningen börjar lika många kvinnor och män. På många utbildningar är könsfördelningen ojämn. Vi behöver fler manliga studenter och fler kvinnor på ledande ställning i högskolan. All utbildning – från förskola till högskola – ska genomföras av ett genusperspektiv.

Högskolan måste stå öppen för alla – oavsett bostadsort, ålder och bakgrund. Vi vill öka möjligheterna att återkommande utbilda sig även som yrkesverksam, vid sidan av sitt ordinarie arbete. Den individuella kompetensutvecklingen ska utvecklas. Så kan allas inflytande över sin egen utveckling öka samtidigt som kunskapsnivån i hela Sverige stärks. Ansvaret för detta vilar gemensamt på staten, arbetsgivarna, de fackliga organisationerna och individen. Det livslånga lärandet ska också möta våra behov av allt ifrån grundläggande till kompletterande utbildning. Flexibla lösningar krävs. Distansutbildning och lokala lärcentra är viktiga verktyg.

Vi vill utveckla den kvalificerade yrkesutbildningen som en attraktiv eftergymnasial utbildning. Den ska finnas på fler orter och vara nära kopplad till det lokala arbetslivet.

Skola och högskola ska arbeta i samspel med det omgivande samhället och arbetslivet. Minst hälften av en årskull bör gå vidare till högskoleutbildning. Den sociala snedrekryteringen måste brytas liksom den könsmässigt och etniskt sneda rekryteringen till forskarutbildningen.

Vuxna som återvänder till utbildning är i andra livssituationer än ungdomar som fortsätter studera direkt efter ungdomsskolan. Därför måste det finnas möjlighet att studera i olika takt, att kombinera studier och förvärvsarbete och att använda sig av informationsteknikens möjligheter till utbildning på distans.

Fel! Okänt namn på

Det behövs utvidgade och förstärkta former för vuxenutbildning, kompetensutveckling och kvalificerad yrkesutbildning. Vårt mål om att hälften av alla ungdomar ska gå vidare till högskolan ligger fast. Men det behövs också annan utbildning. Den kvalificerade yrkesutbildningen (KY) behöver byggas ut.

Vi är allvarligt oroadade för att den nya borgerliga regeringen inte kommer att vilja satsa på vuxenutbildningen. I budgetpropositionen som de nyligen lämnat kan vi läsa att statsbidraget till kommunerna för vuxenutbildning kommer att avskaffas från årsskiftet. 600 miljoner kronor dras in i ren besparing, vilket motsvarar drygt 14 000 färre platser i komvux. För Skånes del försvinner drygt 2 000 platser. Det här verkar rakt emot det livslånga lärande vi vill ha. Lika illa är det med den nya regeringens syn att de som väljer praktisk inriktning på gymnasieskolan inte behöver teoretiska kunskaper som kvalificerar till högre studier. Det här är varken bra för individen eller för samhällets utveckling och tillväxt. Den borgerliga regeringen visar upp en omodern utbildningssyn som vi trodde Sverige hade lämnat bakom sig.

Vi vill att den nya borgerliga regeringen reviderar den utbildningspolitik man aviserat till förmån för en modern utbildningspolitik utifrån vad som anges i denna motion.

Stockholm den 30 oktober 2006

Kerstin Engle (s)

Christer Adelsbo (s)

Luciano Astudillo (s)

Kent Härstedt (s)

Inger Jarl Beck (s)

Ylva Johansson (s)

Hillevi Larsson (s)

Catherine Persson (s)

Ann Arleklo (s)

Christin Hagberg (s)

Leif Jakobsson (s)

Morgan Johansson (s)

Anders Karlsson (s)

Ronny Olander (s)

Göran Persson i Simrishamn (s)